

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Система вищої освіти України

- 1. Болонський процес та Національна рамка кваліфікацій.**
- 2. Рівні та ступені вищої освіти.**
- 3. Принципи освіти в Україні.**

1. Болонський процес та Національна рамка кваліфікацій

МЕТА БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ:

Створення європейського освітньо-наукового простору покликано дати всьому населенню регіону можливість повною мірою скористатися всією культурною, соціальною і економічною різноманітністю країн Європи через полегшення доступу громадян кожної держави до освітніх ресурсів інших держав; сприяння продовженню або завершенню освіти у будь-якій європейській країні.

Основні завдання Болонського процесу:

- побудова Європейської зони вищої освіти й науки, як передумови розвитку мобільності громадян з можливістю їх працевлаштування;**
- наближення освіти до ринку праці та підготовка людини, яка буде жити в єдиній Європі;**
- формування і зміцнення інтелектуального, культурного, соціального і науково-технічного потенціалу країн Європи;**
- змагання з іншими системами вищої освіти за студентів, вплив, гроші та престиж;**

– посилення міжнародної конкурентоспроможності як національних, так і європейської систем вищої освіти, підвищення їх престижності у світі;

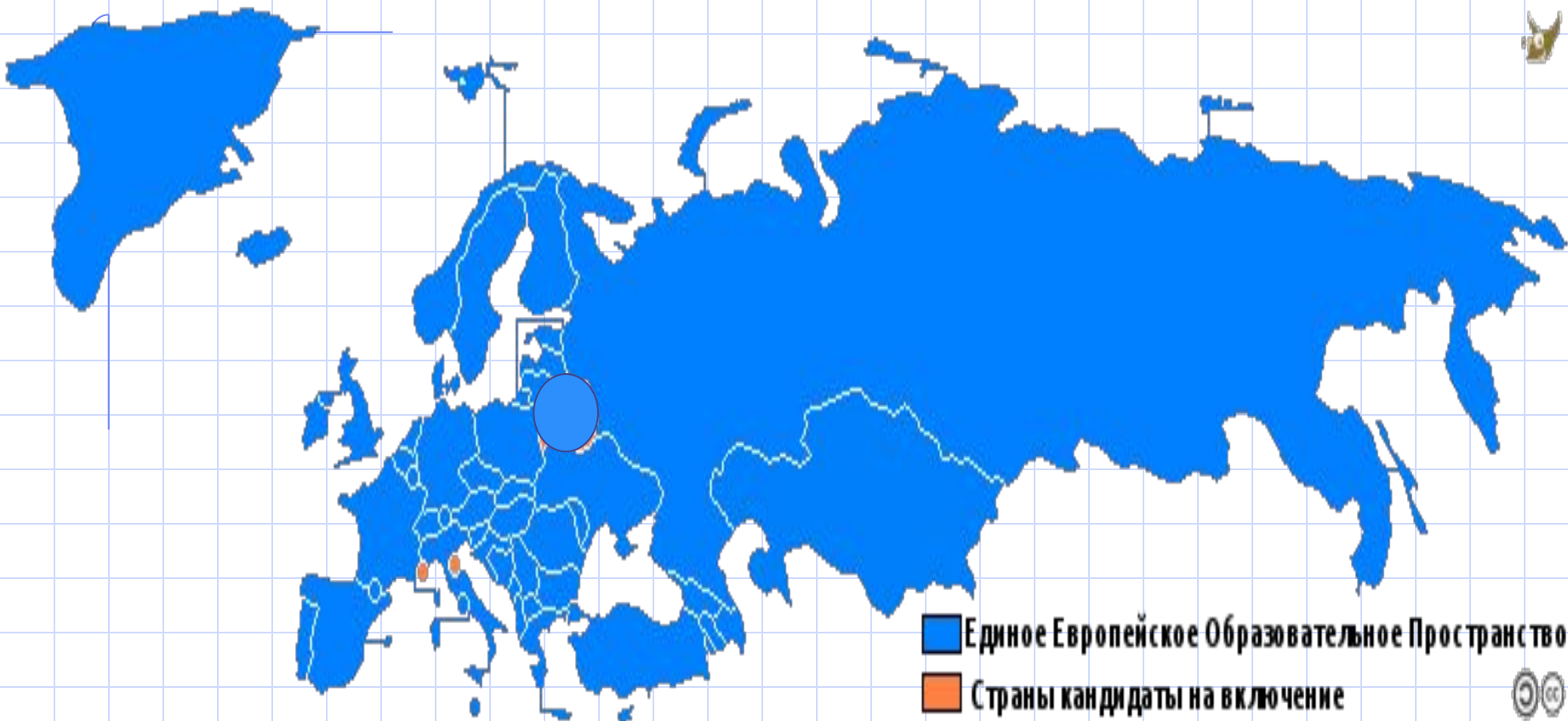
– підвищення визначальної ролі університетів у розвитку національних та європейських культурних цінностей (університетів як носіїв національної і європейської свідомості);

– досягнення більшої сумісності та порівнянності систем вищої освіти.

ХРОНОЛОГІЯ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

КРАЇНИ, ЩО УВІЙШЛИ ДО БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ (48 країн)

БОЛОНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ (1999)

1. Прийняття системи **прозорих та порівнянних ступенів**, зокрема, за допомогою **Додатку до диплома** з метою полегшення працевлаштування громадян Європи.
2. Прийняття **двоциклічної підготовки фахівців з вищою освітою**.
3. Запровадження **системи кредитів**.
4. Сприяння **мобільності** студентів у процесі набуття освіти, викладачів, дослідників.

БОЛОНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ (1999)

- 5. Сприяння європейській співпраці в забезпеченні **якості освіти.****
- 6. Сприяння розвитку **європейського виміру** у вищій освіті відносно **співпраці між навчальними закладами,** розробки **схем мобільності,** створення інтегрованих програм навчання і досліджень.**

ПРАЗЬКЕ КОМЮНІКЕ (2001)

7. Обговорення проблем **навчання впродовж життя (LLL)**.
8. Обговорення проблем **ролі вищих навчальних закладів і студентів** в контексті Болонського процесу.
9. Обговорення проблем **сприяння забезпеченню привабливості Європейського простору вищої освіти**.

БЕРЛІНСЬКЕ КОМЮНІКЕ (2003)

10. Встановлення **більш тісних зв'язків між Європейським простором вищої освіти та Європейським простором досліджень.**
11. Міністри вважають потрібним вийти за межі сьогоденного усвідомлення двох циклів вищої освіти й додати **докторський рівень (PhD) як третій цикл у Болонському процесі.**

БЕРГЕНСЬКЕ КОМЮНІКЕ (2005)

12. Схвалення:

- загальної структури кваліфікацій ЄПВО, що включає три цикли;
- класифікації ознак для кожного циклу, що ґрунтуються на навчальних результатах і компетентностях та кредитних схемах першого й другого циклів.

13. Завдання щодо детальній розробці національних структур кваліфікацій.

14. Затвердження європейських стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в ЄПВО.

ЛОНДОНСЬКЕ КОМЮНІКЕ (2007)

15. Питання щодо розробки **національних систем кваліфікацій**, сумісних з загальною системою кваліфікацій ЄПВО.
16. Створення **Реєстру агенцій із забезпечення якості** європейської вищої освіти.
17. Європейський простір вищої освіти в **контексті глобалізації та соціального виміру**.
18. Підтвердження намірів зробити вищу освіту **ключовим елементом сталого розвитку**.
19. Поставлено завдання окреслити загальну **перспективу розвитку ЄПВО** після 2010 року.

ЛЬОВЕНСЬКЕ КОМЮНІКЕ (2009)

**Болонський процес у період до 2020 року – ЄПВО
у новому десятилітті**

20. Навчання заради майбутнього: пріоритети вищої освіти у наступному десятилітті:

- ***Соціальний вимір: рівний доступ та завершення навчання***
- ***Навчання на протязі всього життя***
- ***Працевлаштовність***
- ***Центроване на студенті навчання та викладацька місія вищої освіти***
- ***Освіта, дослідницька діяльність та інновації***
- ***Міжнародна відкритість***
- ***Мобільність***
- ***Багатовимірні засоби забезпечення прозорості***

БУДАПЕШТСЬКО-ВІДЕНЬСЬКЕ КОМЮНІКЕ (2010)

21. Болонський процес і Європейський простір вищої освіти, спричинили значну **зацікавленість у інших частинах світу** і зробили європейську вищу освіту помітнішою на світовій мапі.
22. **Визнання критики** серед працівників вищих навчальних закладів та студентів та **необхідності коректив** і подальшої роботи за участю працівників вищих навчальних закладів і студентів
23. Збільшити **зусилля в контексті соціального виміру** для забезпечення рівних можливостей отримання якісної освіти,

БУХАРЕТСЬКЕ КОМЮНІКЕ (2012)

24. Забезпечення **якості вищої освіти.**
25. Підвищення **практичної підготовки** студентів
26. Забезпечення **мобільності** студентів (**20%** мають навчатися або стажуватися за кордоном).

ЄРЕВАНСЬКЕ КОМ'ЮНІКЕ (2015)

27. Забезпечити максимально **інклюзивну освіту**, без яких-будь обмежень, у тому числі, право на освіту и **переміщення студентів конфліктних зон**.
28. Включати короткотермінові кваліфікації до загальної структури кваліфікацій ЄПВО (QF-EHEA).
29. Переглянути національні структури кваліфікацій для забезпечення відповідності з попередньою освітою.
30. Зробити вищу освіту більш соціальною.

Основні ідеї Болонського процесу:

– прийняття системи, що ґрунтується на трьох освітніх рівнях: перший рівень (бакалаврський), визнаний на європейському ринку праці та у системі вищої освіти, як відповідний рівень кваліфікації;

результатом другого рівня є кваліфікація магістра, що дає доступ до третього рівня - наукового ступеня доктора філософії (*PhD*);

– створення системи залікових одиниць, тобто розвиток Європейської системи залікових одиниць (*ECTS* – Європейська кредитно-трансферна система) як засіб, що сприяє мобільності студентів;

Основні ідеї Болонського процесу:

- навчання від трьох до чотирьох років на базі системи залікових одиниць (*ECTS*) у процесі здобуття освіти на рівні бакалавра;
- навчання не менше ніж п'ять років на базі систем залікових одиниць (*ECTS*) для здобуття освіти на рівні магістра;
- навчання від семи до восьми років для здобуття докторського ступеня PhD;

Основні ідеї Болонського процесу:

- прийняття системи порівняльних документів про вищу освіту, важливою частиною якої є стандартизований додаток до диплома (*Diploma Supplement*);
- усунення перешкод у доступі студентів до всіх послуг, які стосуються вищої освіти;

Основні ідеї Болонського процесу:

- створення Рамок кваліфікацій (*QF ENEA* та *EQF-LLL*);
  - розроблення національних рамок кваліфікацій;
  - створення системи забезпечення якості
- в ЄПВО.

Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (QF ENEA)

Основою метарамки **QF ENEA**, що було ухвалено у Бергені, є дублінська модель універсальних описів типових результатів навчання.

Дублінські дескриптори описують кваліфікації трьох циклів вищої освіти у термінах компетентностей:

- знання та розуміння;
- застосування знань (тобто уміння);
- формулювання суджень;
- комунікативні уміння;
- здатність до самостійного навчання.

Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF-LLL).

ЄРК представляє собою 8-рівневу рамкову конструкцію кваліфікаційних рівнів, що описуються за результатами навчання на основі вимог до:

- знань;**
- умінь;**
- широких компетентностей, що описується у термінах відповідальності й автономності.**

Національна рамка кваліфікацій

**Національна рамка кваліфікацій
відображає структуру та зміст
кваліфікацій, взаємозв'язок
відповідних результатів
навчання кожного рівня,
що є легкозрозумілими
як на національному,
так і міжнародному рівнях.**

Національну рамку кваліфікацій запроваджено з метою:

- **впровадження європейських стандартів та принципів забезпечення якості стосовно вимог ринку праці до компетентностей фахівців;**
- **забезпечення гармонізації законодавства у сфері освіти та соціально-трудових відносин;**
- **сприяння визнанню, на національному та міжнародному рівні, кваліфікацій, отриманих в Україні;**
- **налагодження ефективної взаємодії між сферою освітніх послуг та ринком праці.**

Національна рамка кваліфікацій забезпечує:

- **Опис змісту кваліфікацій через певні результати навчання (дескриптори);**
- **Визначення взаємозв'язків між рівнями\кваліфікаціями;**
- **Легкозрозумілість кваліфікацій для студентів, батьків, роботодавців, викладачів, сумісності і порівнянності з міжнародними рівнями\кваліфікаціями;**

Дескриптор – узагальнений опис очікуваних навчальних результатів, виражених у термінах компетентностей (реалізаційних здатностей особи)

Знання	Автономність, відповідальність
Уміння	Професійна компетентність
Комунікація (соціальна компетентність)	

Національна рамка кваліфікацій

Постанова КМ від 23.11.2011 р. № 1341

Рівень НРК	Відповідність
0	Дошкільна освіта
1	Початкова ЗОШ
2	Базова ЗОШ
3	Старша ЗОШ
4	ПТУ, кваліфікований робітник
5	мол. спеціаліст, мол. бакалавр
6	Коледж (університет), бакалавр
7	Університет, магістр
8	Університет, доктор філософії
9	Доктор наук

Дескриптори НРК – 7 рівень

Знання

Спеціалізовані концептуальні знання, на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи

Уміння

Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог

Комунікація (соціальна компетент- ність)

Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються

Дескриптори НРК – 7 рівень

**Автоном-
ність,
відповідаль-
ність**

Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування

**Професійна
компетент-
ність**

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

НРК


```
graph TD; HRK[НРК] --> OS[Освітні стандарти]; HRK --> PS[Професійні стандарти]; PS --> OS;
```

The diagram is a flowchart on a blue grid background. At the top center is a yellow box with a red border containing the text 'НРК'. Two red arrows point downwards from this box to two yellow boxes with red borders: 'Освітні стандарти' on the left and 'Професійні стандарти' on the right. A third red arrow points from the right box to the left box. On the far left, there is a blue coordinate system with a vertical line and a horizontal line meeting at a small circle.

**Освітні
стандарти**

**Професійні
стандарти**

2. РІВНІ ТА СТУПЕНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**ЩО ТАКЕ
“РІВЕНЬ ОСВІТИ” ?**

**ЯКИЙ ОСВІТНІЙ РІВЕНЬ
ВИ МАЄТЕ ?**

Рівень освіти – характеристика освіти за ознаками ступеня сформованості інтелектуальних якостей особи, достатніх для продовження освіти і здобуття відповідної кваліфікації.

Рівні вищої освіти

- **початковий рівень
(короткий цикл) вищої освіти;**
- **перший (бакалаврський) рівень;**
- **другий (магістерський) рівень;**
- **третій (освітньо-науковий)
рівень;**

КВАЛІФІКАЦІЯ

```
graph TD; A[КВАЛІФІКАЦІЯ] --> B[ОСВІТНЯ]; A --> C[ПРОФЕСІЙНА]; B --- D["Офіційний результат процесу оцінювання і визнання навчального результату за заданими стандартами (Лисабонська конвенція, ЄФФ)"]; C --- E["Здатність особи виконувати завдання і обов'язки певного виду діяльності, визначається рівнем і спеціалізацією освіти (МСКЗ-88)"]; D --- F["?"]; E --- G["?"];
```

ОСВІТНЯ

Офіційний результат процесу оцінювання і визнання навчального результату за заданими стандартами
(Лисабонська

конвенція,
ЄФФ)
?

ПРОФЕСІЙНА

Здатність особи виконувати завдання і обов'язки певного виду діяльності, визначається рівнем і спеціалізацією освіти
(МСКЗ-88)

?

Кваліфікація - офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.
(ЗВО, ст.1.)

Ступені вищої освіти (освітні кваліфікації)

Рівні ВО	Ступені ВО
початковий (короткий цикл)	молодший бакалавр (освітньо-професійний)
перший (бакалаврський)	бакалавр (освітній)
другий (магістерський)	магістр (освітній)
третій (освітньо-науковий)	доктор філософії (освітній та перший науковий)
науковий	доктор наук (другий науковий)

ПРОФІЛІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

```
graph TD; A[ПРОФІЛІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ] --> B[Професійне спрямування]; A --> C[Наукове спрямування];
```

Професійне спрямування

Обсяг
освітньо-професійної
програми підготовки
магістра становить
90-120 кредитів ЄКТС

Наукове спрямування

Обсяг
освітньо-наукової
програми - **120**
кредитів ЄКТС.

Програма обов'язково
включає дослідницьку
(наукову) компоненту
обсягом не менше
30 відсотків

Основні поняття професійної сфери

“ПРОФЕСІЯ” –

ЩО ЦЕ ТАКЕ ?

Основні поняття професійної сфери

Професія – рід економічної діяльності, обумовлений суспільним розподілом праці, який вимагає певних компетентностей (знань, умінь та навичок).

Перелік (назви) професій в Україні встановлюється Національним класифікатором України "Класифікатором професій" ДК 003:2010.

КЛАСИФІКАТОР ПРОФЕСІЙ

ДК 003 : 2005

(ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ №2)

Видання офіційне

**Київ
2007**

Диплом про вищу освіту

- У дипломі молодшого бакалавра, бакалавра, магістра зазначаються назва вищого навчального закладу, а також **кваліфікація**, що складається з інформації про здобутий особою **ступінь вищої освіти**, спеціальність та спеціалізацію, **та в певних випадках - професійну кваліфікацію.**

(ст. 7, п.3 “Закон про ВО”)

“СПЕЦІАЛЬНІСТЬ” –

ЩО ЦЕ ?

Спеціальність – категорія сфери праці, що характеризує особливості спрямованості трудової діяльності та специфіку роботи в межах професії.

Спеціалізація спеціальності – категорія професіональної освіти, що характеризується відмінностями в засобах праці, продукту праці чи умовами діяльності в межах спеціальності.

Кваліфікація (професійна) – категорія професіональної сфери, що характеризує ступінь сформованості компетентностей (знань, умінь, досвіду та навичок), що забезпечують здатність особи виконувати завдання та обов'язки **певного рівня професійної діяльності.**

Рівень професійної діяльності – характеристика професійної діяльності за ознаками певної сукупності професійних завдань та обов'язків (робіт), які виконує фахівець.

Рівні професійної діяльності:

- виконавчий;
- операційний рівень;
- технологічний (сервісно-експлуатаційний);
- інноваційний (проектно-конструкторський);
- науково-дослідницький.

3. Основні принципи освіти в Україні.

- рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку;**
- доступність кожного громадянина до всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою;**
- гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей;**
- органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями;**
- незалежність освіти від політичних партій, країн; суспільних і релігійних організацій;**

- науковий, світський характер освіти;
- інтеграція з наукою і виробництвом;
- взаємозв'язок з освітою інших
- гнучкість і прогностичність системи освіти;
- єдність і наступність системи освіти;
- безперервність і різноманітність освіти;
- поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Стаття 6 Закону України «Про освіту».

*Дякую
за увагу!*

Завдання до самотійної

роботи:

- 1. Засвоїти навчальний матеріал лекції (Л 1, глава 2);**
- 2. Відповісти на контрольні запитання;**
- 3. Підготуватися до ЕК-1 за матеріалами Л 1, глава 2;**
- 4. Ознайомитися із матеріалом наступної лекції (Л1, глава 3);**
- 5. Визначитися із темою ДКР, отримати робочу програму обраного кредитного модуля та розпочати роботу;**
- 6. Старостам НГ визначитися із графіком проведення семінарських занять.**

